

บทที่ 2

ระเบียบวิธีการทำประมวลศัพท์ (Methodology)

ขั้นตอนการทำประมวลศัพท์

การรวบรวมคำศัพท์ครั้งนี้ได้ประยุกต์วิธีการทำประมวลศัพท์ของ Cabre (1998) และ Pearson & Boker (2002) ที่เรียกว่า Systematic Searches มาใช้ดังต่อไปนี้

2.1 การกำหนดหัวข้อและขอบเขต

หัวข้อ:

ประมวลศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พัก

ขอบเขต:

เฉพาะที่พักเพื่อการอยู่อาศัยเท่านั้น ไม่รวมการเช่าอาคารเพื่อทำเป็นสำนักงาน หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ

กลุ่มเป้าหมาย:

1. ผู้แปลงานด้านกฎหมายจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หรือจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และ
2. ผู้อ่านทั่วไปที่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมายอย่างลึกซึ้ง แต่มีความสนใจหรือความจำเป็นต้องอ่านสัญญาเช่าที่พักที่เป็นภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อรวบรวมคำศัพท์เฉพาะที่พบมากในสัญญาเช่าที่พักที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ
2. เพื่อระบุรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นต่อการแปลศัพท์เฉพาะนั้นๆ เช่น คำจำกัดความ คำอธิบายในทัศนสัมพันธ์ของคำนั้นกับคำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัน คำแปลศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ตัวอย่างการใช้ศัพท์คำนั้นในเอกสารสัญญา และข้อสังเกตด้านภาษาศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อการแปล

2.2 การรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

โดยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาขอบเขตและเนื้อหาของข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นหนังสือตำรากฎหมาย พจนานุกรมทั่วไปและพจนานุกรมศัพท์กฎหมาย รวมทั้งเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พักตามเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อคัดเลือกข้อมูลมาวิเคราะห์และคัดเลือกคำศัพท์

2.2.1 การหาข้อมูลและการคัดเลือกข้อมูลมาสร้างคลังข้อมูลภาษา

คลังข้อมูลภาษาหมายถึงข้อมูลภาษาเขียนหรือภาษาพูดที่เป็นภาษาที่ใช้จริง ซึ่งถูกรวบรวมขึ้นมาในปริมาณที่มากพอเพียงตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขที่กำหนดขึ้น เพื่อนำคลังข้อมูลนั้นมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษา (วิโรจน์ 2545: 1)

Pearson & Boker (2002) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ 8 ประการที่ใช้ในการหาข้อมูลและการคัดเลือกข้อมูลมาสร้างคลังข้อมูลภาษา ซึ่งผู้รวบรวมได้นำมาประยุกต์ใช้ดังต่อไปนี้

- 1) ขนาดคลังข้อมูลภาษา (Size) Pearson & Boker กำหนดว่าต้องมีขนาดใหญ่พอที่จะเป็นตัวแทนของภาษามาตรฐานที่ใช้ในหัวข้อที่ต้องการวิเคราะห์ได้ และผู้รวบรวมได้เพิ่มเติมข้อกำหนด ด้วยการนำกรอบของเวลาในการทำงานนี้ ซึ่งมีประมาณ 4 เดือน (1 ภาคการศึกษา) มาเป็นปัจจัยร่วมในการกำหนดขนาดคลังข้อมูลด้วย โดยกำหนดว่าควรมีขนาดประมาณ 100,000 คำซึ่งถือว่าพอเพียงต่อการเป็นตัวแทนของการศึกษาสัญญาเช่าที่พักได้
- 2) จำนวนเอกสาร (Number of texts) Pearson & Boker กำหนดว่าต้องเขียนด้วยผู้เขียนหลายคนเพื่อให้มีภาษามีความหลากหลาย และสามารถเป็นตัวแทนของภาษามาตรฐานของงานเขียนประเภทนี้ได้ ดังนั้น ผู้รวบรวมจึงกำหนดว่าจะใช้เอกสารประมาณ 30-40 ชิ้น โดยแต่ละชิ้นต้องมาจากสถาบันหรือองค์กรที่ไม่ซ้ำกัน เพื่อให้งานเขียนมีความหลากหลายตามหลักเกณฑ์ในข้อนี้
- 3) ประเภทเอกสาร (Medium) Pearson & Boker กำหนดว่าสามารถใช้เอกสารที่เป็นงานเขียนหรือการถอดเทปคำพูดก็ได้ แต่เนื่องจากเอกสารที่เป็นงานเขียนเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พักนั้นมีมากมาย จึงไม่จำเป็นต้องนำภาษาพูดมาใช้ในการสร้างคลังข้อมูลภาษาแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้รวบรวมจึงเลือกเอกสารเขียนที่เป็นเอกสารเผยแพร่ต่อสาธารณะมาใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ เช่น ตัวอย่างสัญญาเช่าที่พัก บทความที่เป็นความรู้ทั่วไปและความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พัก รวมทั้งเอกสารประกอบการสอนวิชา การแปลงานด้านกฎหมาย เป็นต้น

- 4) หัวข้อ (Subject) ต้องกำหนดให้ชัดเจนก่อนการหาข้อมูลเพื่อคัดเลือกข้อมูลและคำศัพท์ที่ต้องการ ซึ่งผู้รวบรวมได้กำหนดหัวข้อเป็นสัญญาเช่าที่พัก
 - 5) ประเภทของข้อมูล (Text type) Pearson & Boker เห็นว่าจะใช้ข้อมูลที่เป็นความรู้ทั่วไปหรือความรู้เฉพาะด้านก็ได้ ซึ่งผู้รวบรวมได้ใช้ข้อมูลทั้งสองประเภทรวมทั้งตัวอย่างสัญญาเช่าที่พักแบบต่างๆ ด้วย เช่น การเช่าคนเดียว การเช่าแบบครอบครัว การเช่าระยะสั้น การเช่าระยะยาว การเช่าใหม่ การเช่าช่วง เป็นต้น
 - 6) ผู้เขียน (Authorship) Pearson & Boker กำหนดว่าต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่นำเอกสารมาวิเคราะห์ เพื่อให้แน่ใจว่าภาษาที่ใช้เป็นภาษามาตรฐานของงานเขียนประเภทนี้จริงๆ ดังนั้น ผู้รวบรวมจึงเลือกเฉพาะเอกสารที่เป็นของสถาบันหรือองค์กรซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านสัญญาเช่าที่พัก เช่น เอกสารที่เป็นของมหาวิทยาลัยซึ่งมีที่พักให้นักศึกษาหรือพนักงานเช่า หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านการเช่าที่พัก สมาคมนักกฎหมาย สมาคมผู้ให้เช่าที่พัก และบริษัทที่ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายต่างๆ เป็นต้น
 - 7) ภาษา (Language) Pearson & Boker เห็นว่าต้องเป็นภาษาที่เขียนโดยเจ้าของภาษา (native speaker) เท่านั้น เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นภาษามาตรฐานของงานเขียนประเภทนี้ แต่ผู้รวบรวมเห็นว่าน่าจะขยายขอบเขตให้รวมเอกสารที่เขียนโดยผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา แต่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดี เช่นเดียวกับเจ้าของภาษาเข้าไปด้วย
 - 8) วันที่ตีพิมพ์ (Publication date) นั้นมีข้อเสนอว่าไม่ควรใช้เอกสารที่เก่าจนเกินไป เนื่องจากภาษามีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้รวบรวมจึงเลือกใช้เฉพาะเอกสารที่ตีพิมพ์ย้อนหลังไปไม่เกิน 5 ปี (พ.ศ. 2544 - 2549) เท่านั้น
- เนื่องจากการรวบรวมศัพท์เฉพาะจากเอกสารเผยแพร่ต่อสาธารณะ แหล่งข้อมูลที่ใช้จึงเป็นเว็บไซต์ต่างๆ ที่เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พักให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป รวมทั้งเอกสารประกอบคำบรรยายวิชา อป.749 การแปลงานด้านกฎหมาย โครงการปริญญาโท การแปลภาษาอังกฤษ-ไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

ส่วนวิธีการค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์ต่างๆนั้น ได้ใช้เครื่องมือค้นหาข้อมูลที่เป็นเสิร์ชเอ็นจินของเว็บไซต์กูเกิล โดยพิมพ์คำสามคำคือ apartment, lease และ contract เข้าไป แล้วคัดเลือก

เอกสารตามเกณฑ์ 8 ข้อ ดังกล่าวข้างต้น จนได้เอกสารมา 39 ชิ้น ซึ่งมีขนาดข้อมูล 110,752 คำ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) โดย

- เอกสาร 21 ชิ้นเป็นตัวอย่างสัญญาเช่าที่พัก
- เอกสาร 18 ชิ้นเป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พัก การสิ้นสุดและการบอกเลิกสัญญาเช่าที่พัก การเช่าใหม่ การเช่าช่วง และความรับผิดชอบประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พัก เป็นต้น

เอกสารเหล่านี้มาจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือนักกฎหมายด้านสัญญาเช่าที่พัก เช่น มหาวิทยาลัย หน่วยงานของรัฐ สมาคมนักกฎหมาย สมาคมผู้ให้เช่าที่พัก และบริษัทที่ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายต่างๆ ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เช่น

- On-Campus Housing, Stanford University
- University of California, Berkeley
- Columbia University Housing
- Off-Campus Housing Resource Center, Tufts University
- University of Tokyo
- Texas Apartment Association (TAA) Lease
- Massachusetts Bar Association
- Washington State Bar Association
- U.S. Department of Housing and Urban Development
- Georgia Department of Community Affair
- NY Tenant Newsletter
- International Geneva Welcome Centre
- MedLawPlus.com, Inc. St. Louis, MO

2.2.2 การสร้างคลังข้อมูลภาษา

เมื่อได้ข้อมูลครบตามต้องการแล้ว ผู้รวบรวมได้นำเอกสารทั้ง 39 ชิ้นมาจัดเก็บเป็นไฟล์ข้อความ (text file) เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Winconcord และจัดให้เข้าระบบเดียวกัน โดยนำเสนอรายละเอียดในรูปของตารางที่ประกอบด้วย รหัสอ้างอิง ที่มาของข้อมูล วันที่ปรับปรุงข้อมูล ชื่อเรื่อง จัดทำโดย สรุปข้อมูล และขนาดของข้อมูล (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

รหัสอ้างอิง	เป็นรหัสที่ใช้ตั้งชื่อเพิ่มข้อมูล ซึ่งจะเริ่มจาก lease01.txt จนถึง lease39.txt
ที่มาของข้อมูล	จะระบุแหล่งที่พบข้อมูล ซึ่งเป็น URL ของแต่ละเว็บไซต์ที่ได้บันทึกข้อมูลมา หรือเป็นชื่อของเอกสารและหนังสือที่ใช้ เป็นต้น
วันที่ปรับปรุงข้อมูล	จะแสดงวันที่ที่ได้ปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด
ชื่อเรื่อง	จะแสดงชื่อของเอกสาร
จัดทำโดย	จะแสดงชื่อของบุคคลหรือหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลนั้น
สรุปข้อมูล	จะสรุปเนื้อหาโดยสังเขปของข้อมูล เช่น เป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พัก การสิ้นสุดและการบอกเลิกสัญญาเช่าที่พัก การเช่าซ้ำ การเช่าช่วง และความรับผิดชอบประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พัก เป็นต้น
ขนาดของข้อมูล	จะแสดงขนาดของข้อมูลเป็นจำนวนคำและกิโลไบต์ (KB)

ตัวอย่างการลงตารางตามข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น

รหัสอ้างอิง	Lease01.txt
ที่มาของข้อมูล	http://studentlife.tamu.edu/agos/resources/leases/TAAlease.htm
วันที่ปรับปรุงข้อมูล	28 July 2005
ชื่อเรื่อง	Annotations to the Texas Apartment Association (TAA) Lease
จัดทำโดย	Department of Student Life at Texas A&M University
สรุปข้อมูล	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พัก
ขนาดของข้อมูล	2383 คำ/ 14 KB

2.2.3 การสร้างมโนทัศน์

Cabre (1999) สรุปว่ามโนทัศน์ (concept) คือหน่วยทางความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อแทนภาพของหมวดหมู่ของวัตถุ และประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ที่วัตถุในหมวดหมู่หนึ่งมีส่วนร่วมกัน ทำให้สามารถแยกแยะได้ว่ามโนทัศน์หนึ่งต่างจากอีกมโนทัศน์อย่างไร หรือสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นต้น โดยการสร้างมโนทัศน์สัมพันธ์ไม่มีรูปแบบตายตัว ขึ้นอยู่กับสาขาหรือหัวข้อที่ทำการประมวลศัพท์ และในทฤษฎีของการประมวลศัพท์นั้น มโนทัศน์เกิดขึ้นก่อนศัพท์ โดยศัพท์เป็นตัวแทนหรือชื่อที่ใช้เรียกมโนทัศน์ และมโนทัศน์หนึ่งอาจมีคำศัพท์ที่ใช้เรียกได้มากกว่าหนึ่งคำ เช่น ในกรณีของสัญญาเช่าที่พักนี้ มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับ “สัญญาเช่า” มีศัพท์ที่ใช้เรียกได้สามคำคือ lease, lease contract และ lease agreement เป็นต้น ส่วนมโนทัศน์สัมพันธ์ (conceptual

relation) นั้นหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์แต่ละมโนทัศน์ที่อยู่ในขอบเขตของประมวลคำศัพท์ที่สร้างขึ้น ซึ่งกำหนดขึ้นจากหลักของเหตุผลและเป็นที่ยอมรับได้ของผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ

การทำประมวลคำศัพท์จึงจำเป็นต้องสร้างมโนทัศน์ขึ้นมาก่อนเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของแต่ละมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพรวมของคำศัพท์ทั้งหมดที่รวบรวมขึ้นมา และเข้าใจคำจำกัดความกับความสัมพันธ์ของแต่ละคำได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้การแปลและการอ่านเอกสารในหัวข้อที่ทำการประมวลคำศัพท์นั้นถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนที่ไม่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านในสาขานั้น

ผู้รวบรวมได้สร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พักขึ้น จากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 2 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร. จุมพต สายสุนทร ผู้สอนวิชาการแปลงานด้านกฎหมาย และ ดร. ภาสพงศ์ ศรีพิจารณ์ ผู้สอนวิชาการศึกษาเรื่องศัพท์ ของโครงการปริญญาโทการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีมโนทัศน์หลักคือสัญญาเช่าที่พัก ซึ่งประกอบด้วยมโนทัศน์รอง ดังนี้ (ดูรายละเอียดคำอธิบายมโนทัศน์สัมพันธ์ในบทที่ 3)

มโนทัศน์หลักคือสัญญาเช่าที่พัก ซึ่งประกอบด้วยมโนทัศน์รอง ดังนี้

1. มโนทัศน์หมวดกฎหมายที่ใช้บังคับสัญญาเช่า
2. มโนทัศน์หมวดองค์ประกอบของสัญญาเช่า
3. มโนทัศน์หมวดคู่สัญญาและการเช่า
4. มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดของคู่สัญญา
 - 4.1 มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิโดยธรรม
 - 4.2 มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดเกี่ยวกับกฎและข้อบังคับ
 - 4.3 มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานที่เช่า
 - 4.4 มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาการเช่า
 - 4.5 มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดเกี่ยวกับเงินประกัน
 - 4.6 มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดเกี่ยวกับประกันภัย
 - 4.7 มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดเกี่ยวกับการชำระค่าเช่า
 - 4.8 มโนทัศน์หมวดข้อตกลง/ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
5. มโนทัศน์หมวดการลงลายมือชื่อในสัญญา

2.3 การจัดทำประมวลศัพท์เฉพาะ

2.3.1 การคัดเลือกศัพท์จากคลังข้อมูลภาษา

ผู้รวบรวมคัดเลือกศัพท์โดยใช้โปรแกรม Winconcord ซึ่งเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ออกแบบและพัฒนาโดย Zdenek Martinek จาก University of West Bohemia, Pilsen, Czech Republic ร่วมกับ Les Siegrist จาก Technische Universitaet Darmstadt, Germany และ download มาจากเว็บไซต์ของ ผศ. ดร. วิโรจน์ อรุณมานะกุล ที่ <http://pioneer.chula.ac.th/~awirote/ling/wire.htm>

โปรแกรมนี้มีความสามารถหลายประการที่ช่วยให้การคัดเลือกศัพท์จากคลังข้อมูลภาษา ทำได้สะดวกและรวดเร็วกว่าการทำด้วยมือเป็นอันมาก เช่น สามารถนับความถี่ของคำที่พบได้ และเรียงลำดับคำตามความถี่จากมากไปหาน้อย หรือตามลำดับพยัญชนะ และยังใช้คัดเลือกประโยคทุกประโยคที่มีคำๆ นั้นปรากฏอยู่ โดยสามารถระบุได้ว่าต้องการให้ค้นหาคำนั้นเดี่ยวๆ หรือเมื่อใช้คำนั้นประกอบกับคำอื่นเป็นสหพ (collocation) นอกจากนั้น ยังสามารถกำหนดให้ตัดตัวอย่างที่ซ้ำกันออกไปได้ด้วย และผู้ใช้สามารถคัดลอกมาใส่อีกไฟล์หนึ่งได้ โดยอาจคัดลอกมาทุกประโยค หรือเฉพาะประโยคที่เลือกไว้เท่านั้น ทำให้ประหยัดเวลาการทำงานได้อย่างมากมาย เนื่องจากไม่ต้องพิมพ์ซ้ำ และไม่ต้องกังวลว่าอาจพิมพ์ผิด หากมีจำนวนประโยคมากจนอาจทำให้ผู้พิมพ์ตาลายได้

ส่วนการคัดเลือกคำศัพท์นั้นได้ใช้หลักเกณฑ์ทั่วไป 4 ประการ ตามคำบรรยายประกอบการสอนของ ดร. ภาสพงศ์ ศรีพิจารณ์ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้คือ เลือกคำที่ผู้เชี่ยวชาญระบุว่าเป็นคำศัพท์เฉพาะ คำที่ปรากฏในพจนานุกรมหรือศัพท์พจนานุกรมเฉพาะด้านทางกฎหมาย คำที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ และคำที่มีความถี่สูง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. คำที่ผู้เชี่ยวชาญคือศาสตราจารย์ ดร. จุมพต สายสุนทร ระบุว่าเป็นคำศัพท์เฉพาะ เช่น surrender (การส่งคืน พบ 42 ครั้ง) demand (การทวงถาม พบ 30 ครั้ง)
2. คำที่ปรากฏในพจนานุกรมหรือศัพท์พจนานุกรมเฉพาะด้านทางกฎหมาย แม้ว่าอาจไม่พบความถี่สูงมากนัก เช่น คำว่า covenant (ข้อตกลง พบ 23 ครั้ง) Act of God (ภัยธรรมชาติ พบ 4 ครั้ง) Force Majeure (เหตุสุดวิสัย พบ 3 ครั้ง)
3. คำที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อสัญญาเช่าที่พัก หรือคำที่ใช้เรียกมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อนี้ หรือเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ทางมโนทัศน์กับคำอื่นๆ ในหัวข้อนี้ เช่น คำว่า premises (สถานที่เช่า พบ 235 ครั้ง) liability (ความรับผิด 60 ครั้ง)

4. คำที่มีความถี่สูง เช่น คำว่า lease (การให้เช่าหรือเช่า พบ 1,154 ครั้ง) rent (เช่า พบ 643 ครั้ง) tenant (ผู้เช่า พบ 630 ครั้ง) landlord (ผู้ให้เช่า พบ 570 ครั้ง)

นอกจากนั้น ยังใช้หลักเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ตามคำบรรยายประกอบการสอนของ ดร. ภาสพงศ์ ศรีพิจารณ์ มาใช้ประกอบการคัดเลือกคำศัพท์ด้วย โดยเรียงลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นคำหรือกลุ่มคำที่ได้รับการให้คำนิยามหรือคำอธิบาย เช่น renewal (การต่อสัญญา พบ 46 ครั้ง) โดยประโยคที่พบในคลังข้อมูลคือ "Renewal is the term for extending the current lease agreement for another period of time."
2. เป็นคำหรือกลุ่มคำที่เป็นชื่อเรื่องหรือชื่อหัวข้อ เช่น party (คู่สัญญา พบ 58 ครั้ง) advance payment (การชำระค่าเช่าล่วงหน้า พบ 4 ครั้ง)
3. เป็นกลุ่มคำที่เป็นสหพ (collocation) เช่น comply with (ปฏิบัติตาม พบ 45 ครั้ง) assign or sublet หรือ sublet or assign (พบ 5 ครั้ง)
4. เป็นกลุ่มคำที่มีความหมายเหมือนคำเดียว เช่น lease contract (สัญญาเช่า พบ 175 ครั้ง)
5. เป็นคำหรือกลุ่มคำที่มีคำเหมือนหรือคำตรงข้ามที่อยู่ในหัวข้อเดียวกัน เช่น เช่าช่วง (มีใช้สองคำและพบความถี่พอๆ กัน คือ sublease พบ 133 ครั้ง และ sublet พบ 145 ครั้ง)

2.3.2 การบันทึกข้อมูลศัพท์เบื้องต้น

เมื่อนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นมาใช้ โดยปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการแปลเอกสารกฎหมายคือ ศาสตราจารย์ ดร. จุมพต สายสุนทรแล้ว จึงได้ตัดคำที่ไม่เข้ากับหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และคัดเลือกคำศัพท์เฉพาะเท่าที่จำเป็นและถือว่าเพียงพอต่อการแปลและการอ่านสัญญาเช่าที่พักมาเป็นจำนวน 100 คำ จากนั้นก็นำมาบันทึกรายละเอียดต่างๆ ลงในตารางที่กำหนดไว้ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

Code: เป็นรหัสศัพท์ ใช้ ER ตามด้วยหมายเลขรหัส โดยเริ่มจาก ER01 ถึง ER100

Concept: เป็นการนำเสนอมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมผ่านทางการใช้คำ เช่น คำว่า lease contract ใช้แทนมโนทัศน์สัญญาเช่า และคำว่า applicable law ใช้แทนมโนทัศน์กฎหมายที่ใช้บังคับ เป็นต้น

Terms: เป็นการนำเสนอคำศัพท์ในภาษาต้นฉบับที่ใช้เรียกมโนทัศน์ ซึ่งอาจมีคำเดียว (มักเป็นคำเดียวกัน) หรือประกอบด้วยคำหลายคำที่มีความหมายเดียวกัน และใช้เรียกมโน

เดียวกัน เช่น มโนทัศน์สัญญาเช่า มีศัพท์ที่ใช้เรียกได้สามคำคือ lease, lease contract และ lease agreement เป็นต้น นอกจากนี้ ยังระบุที่มาของศัพท์นั้นด้วยว่ามาจากเอกสารชนิดใด เช่น มาจากเอกสารรายการที่ 8 [lease08.txt] เป็นต้น

Translation: เป็นคำแปลที่มีที่อ้างอิงได้ [ref code] เช่น มาจากพจนานุกรม หรือผู้รวบรวมบัญญัติขึ้นเองเนื่องจากไม่พบคำนั้นในพจนานุกรมศัพท์กฎหมาย ซึ่งมีเพียง 3 คำเท่านั้นที่ทำได้เช่นนี้ เพราะเป็นกลุ่มคำที่พบเพียงคำแปลของคำเดียวในพจนานุกรมทั่วไปและพจนานุกรมกฎหมาย แต่ไม่พบคำแปลเมื่อมารวมกันเป็นกลุ่มคำ ผู้รวบรวมจึงเริ่มด้วยการอ่านประโยคต่างๆ ที่พบในต้นฉบับก่อนเพื่อตีความของกลุ่มคำนั้น และพบว่าหากนำคำแปลของคำเดียวมารวมกัน ก็จะได้คำแปลที่ตรงตามเนื้อหาของกลุ่มคำนั้นในสัญญาเช่า จึงเลือกใช้คำที่บัญญัติขึ้น ซึ่งเมื่อปรึกษาผู้เชี่ยวชาญแล้วก็เห็นว่าเป็นคำแปลที่ใช้ได้ดังต่อไปนี้

คำที่ 1 cumulative rights ใช้คำแปลว่าสิทธิรวม เพราะมาจากคำเดียวสองคำ คือ คำว่า cumulative ที่แปลว่ารวม และคำว่า right ที่แปลว่าสิทธิ

คำที่ 2 abatement of rent ใช้คำแปลว่าการลดค่าเช่า เพราะมาจากคำเดียวสองคำ คือ คำว่า abatement ที่แปลว่าการลดลง และคำว่า rent ที่แปลว่าค่าเช่า

คำที่ 3 prorated rent ใช้คำแปลว่าค่าเช่ารายวัน/รายสัปดาห์ เพราะมาจากคำเดียวสองคำ คือ คำว่า prorated ที่แปลว่าแบ่งตามส่วน และคำว่า rent ที่แปลว่าค่าเช่า ซึ่งในสัญญาเช่าต่างๆ ที่นำมาวิเคราะห์นั้นได้ระบุไว้สองอย่างคือการคิดเป็นรายวันกับรายสัปดาห์ จึงแปลว่าค่าเช่ารายวัน/รายสัปดาห์

Grammatical Category: เป็นประเภทของคำศัพท์ เช่น noun, verb, adjective เพื่อให้ผู้แปลได้ใช้คำนั้นๆ ในประโยคอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เนื่องจากการรักษาความเท่าเทียมกันของไวยากรณ์ระหว่างต้นฉบับและฉบับแปล เป็นลักษณะที่สำคัญของการแปลงานด้านกฎหมาย

Feature: เป็นคำนิยามหรือข้อมูลเชิงพรรณนาของศัพท์เฉพาะ ซึ่งได้จากตำรากฎหมาย และคำบรรยายของศาสตราจารย์ ดร. จุมพต สายสุนทรในวิชา อป.749 การแปลงานด้านกฎหมาย โครงการปริญญาโทการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) และยกตัวอย่างประกอบเพิ่มเติมจากเอกสารต่างๆ ในคลังข้อมูลภาษาที่นำมาวิเคราะห์ [ref code] เพื่อให้ผู้แปลและผู้อ่านที่ไม่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายได้เข้าใจคำศัพท์อย่างลึกซึ้ง และเลือกใช้คำได้ถูกต้องในการแปลเอกสาร เช่น คำว่า

landlord กับ lessor หมายถึงผู้ให้เช่าทั้งคู่ แต่ landlord หมายถึงผู้ให้เช่าที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สถานที่เช่า นั้น ในขณะที่ lessor ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ก็ได้

Conceptual relation and explanation: เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างศัพท์ที่บันทึกกับศัพท์ตัวอื่น เช่น มโนทัศน์หนึ่งเป็นส่วนประกอบของอีกมโนทัศน์หนึ่ง หรือมโนทัศน์หนึ่งเป็นสาเหตุและอีกมโนทัศน์หนึ่งเป็นผล เป็นต้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจคำจำกัดความกับความสัมพันธ์ของแต่ละคำได้ดีขึ้น ซึ่งทำให้การแปลและการอ่านเอกสารเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่พักนั้นถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนที่ไม่มีความรู้ความชำนาญด้านกฎหมายโดยตรง

Extraction: เป็นการนำเสนอตัวอย่างประโยคที่พบศัพท์นั้น และแสดงรูปแบบการใช้ที่พบบ่อย นอกจากนี้ ยังระบุที่มาของประโยคนั้นด้วยว่ามาจากเอกสารชิ้นใด [corpus file or ref code] โดยโปรแกรม Winconcord จะคัดเลือกประโยคที่มีคำที่ต้องการ เช่น คำว่า lease (การให้เช่าหรือเช่า ซึ่งพบ 1,154 ครั้ง) ออกมาหลายร้อยตัวอย่าง แต่ในที่นี้จะแสดงให้เห็นเพียง 40 ตัวอย่างเท่านั้น โดยจะทำเช่นนี้กับคำศัพท์ทุกคำที่เลือกไว้ หลังจากนั้น ผู้รวบรวมจะเลือกเพียงบางประโยคที่พบบ่อยๆ มาบันทึกลงในตาราง เพื่อเป็นตัวแทนของภาษามาตรฐานของการใช้คำนี้ในสัญญาเช่าที่พัก เป็นต้น

- 1) Lease Term: Fifteen (15) years, subject to extension as provided in Section 15.
- 2) LEASE AGREEMENT ----- THIS LEASE is executed as of the 24th day of May, 2002 (the "Effective Date"), by and between DUKE REALTY LIMITED PARTNERSHIP, an Indiana limited partnership, d/b/a Duke Realty of....
- 3) Basic Lease Provisions and Definitions.
- 4) The Lease Term shall be for the period of time set forth in the Basic Lease Provisions and shall commence on earlier to occur of the date (the "Commencement Date") that (a) is the later to occur of (i) the Target ...
- 5) Provided that (i) the Lease is in effect and (ii) Tenant complies with all zoning and other municipal and county regulations and with the Declaration and the Indenture, Tenant may, at its own cost and expense, ...

- 6) In the event that Tenant exercises its option to extend the Lease Term but disagrees with Landlord's determination of the Market Rent, Tenant shall so inform Landlord in writing within five (5) business days...
- 7) In the event of a temporary taking of any of the Appurtenant Areas for a period not extending beyond the Lease Term, all damages shall be paid to Tenant.
- 8) In the event Landlord elects to terminate the Lease, Tenant may give written notice to Landlord within thirty (30) days...
- 9) If any provision of this Lease Agreement is violated, the Security Deposit is forfeited.
- 10) Landlord shall incur no liability to Tenant for such entry, nor shall such entry constitute an eviction of Tenant or a termination of this Lease, or entitle Tenant to any abatement of rent therefor.
- 11) ...and agrees to return said personal property to the Landlord at the termination of this Lease Agreement in the same or better condition, reasonable wear excepted.
- 12) This Security Deposit is to guarantee the return of the Premises to the Landlord in the same or better condition as when accepted by the Tenant, reasonable wear excepted, and to satisfy any obligations of the Tenant unfulfilled at the termination of this Lease Agreement, as specified herein.
- 13) Tenant Insurance No rights of storage are given by this Lease Agreement.
- 14) If any Transferee defaults under this lease, Landlord may proceed directly against Tenant without pursuing remedies against the Transferee.
- 15) Landlord shall have the right to sell the Leased Premises at any time during the Lease Term, subject only to the rights of Tenant hereunder; and provided the transferee expressly assumes this Lease and

Landlord's rights and obligations hereunder, such sale shall operate to release Landlord from liability hereunder...

- 16) Notwithstanding anything to the contrary in this Lease, this Lease and Tenant's interest therein shall not be subordinate or deemed to be subordinate to any ground lease, or any deed of trust,...
- 17) Subject to the foregoing, upon full execution and delivery of any such "subordination, non-disturbance and attornment agreement" by all parties thereto, such subordination by Tenant shall constitute only the subordination of the Lease to the lien of any such deed of trust or security interest and/or to the interest of any such ground lessor.
- 18) Upon the termination of this Lease, Landlord may declare the present value (discounted at the Prime Rate) of all rent which would have been due under this Lease for the balance of the Lease Term to be immediately due and payable, whereupon Tenant shall be obligated to pay the same to...
- 19) Landlord shall be required only to use reasonable efforts to mitigate, which shall not exceed such efforts as Landlord generally uses to lease other Buildings.
- 20) In addition to the foregoing, if Landlord shall default in the payment, performance or observance of any agreement or condition contained in this Lease to be paid, performed or observed by Landlord and if Landlord shall not cure such default within thirty (30) days after notice from Tenant...
- 21) The covenants and obligations under this Article 14 shall survive the expiration or earlier termination of this Lease.
- 22) This Lease shall inure to the benefit of and be binding upon Landlord and Tenant and their respective successors and assigns.
- 23) This Lease shall be governed in accordance with the laws of the state where the Building is located.

- 24) Landlord covenants that, upon the continuing full and timely compliance by Tenant with all of the terms, covenants, and provisions of this Lease to be performed by Tenant, Tenant shall peacefully and quietly hold and enjoy the Leased Premises throughout the Lease Term,...
- 25) Submission of this instrument for examination or signature to Tenant does not constitute a reservation of or option for Lease, and it is not effective as a Lease or otherwise until execution by and delivery to both Landlord and Tenant.
- 26) The parties hereby represent and warrant that the only real estate brokers involved in the negotiation and execution of this Lease are the Brokers.
- 27) If any provision of this Lease shall be held to be invalid, void or unenforceable, the remaining provisions shall remain in full force and effect.
- 28) During the Lease Term and any extensions thereof, Tenant shall provide to Landlord on an annual basis, within sixty (60) days after Landlord's request, which request shall be given,...
- 29) Landlord and Tenant shall, concurrently with the execution of this Lease, execute a memorandum of this Lease in form acceptable to Tenant for recording upon or after the Commencement Date in the chain of title of the Land,...
- 30) This Lease may be executed in one or more counterparts, with signatures to one being deemed signatures to each such counterpart, each of which shall be deemed one and the same instrument.
- 31) Any Extension Term resulting from the due exercise by Tenant of any Extension Option shall be deemed part of the Lease Term upon the same terms and conditions contained in the Lease for the Original Term except...

- 32) IN WITNESS WHEREOF, the parties hereto have executed this Lease as of the day and year first above written.
- 33) This Lease Contract is between you, the resident and us, the owner: OPSU Student Housing, L.
- 34) This Lease Agreement is made effective as of Northern Colorado, Housing & Residence Life ("Landlord") and University of Northern Colorado.
- 35) To the extent the trustee(s) levy an assessment, whether special or general, with respect to the performance of their obligations under the Declaration or the Additional Declaration, which are also obligations of Landlord to Tenant under this Lease.
- 36) If any tenant withdraws from the lease, for any reason, the remaining tenants will be responsible for making up the difference in rent.
- 37) The lease will be automatically renewed on a month to month basis unless a written notice of termination is given by the manager or the resident at least 30 days before the end of the lease.
- 38) Tenant agrees to maintain such Signage in first-class condition and in compliance with all zoning and building codes throughout the Lease Term and with the Declaration and the Additional Declaration.
- 39) The foregoing provision shall survive the expiration or earlier termination of the Lease Section 15.
- 40) Any language in the Lease notwithstanding, Tenant shall indemnify and hold harmless Landlord from any and all liability for loss of or damage or injury to any person (including death resulting therefrom) or property...

โดยเลือกบันทึกตัวอย่างที่ 33, 34 และ 37 เนื่องจากพบว่าเป็นรูปประโยคที่มีการใช้บ่อย (ดูตัวอย่างในหน้าถัดไปประกอบ)

Linguistic Notes: เป็นการให้ข้อมูลของศัพท์ในเชิงภาษาศาสตร์ที่น่าสนใจในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศัพท์นั้น โดยเน้นไปที่ประโยชน์ในการนำไปใช้ในการเขียนหรืองานแปล เช่น คำนั้นหากใช้ในรูปเอกพจน์กับพหูพจน์จะมีความหมายต่างกัน หรือหากใช้คำนั้นในรูปคำนาม ต้อง

ใช้ประกอบกับกริยาตัวใด หรือนิยมใช้คำนั้นในรูปกรรมวาจกมากกว่ากรตุวาจก เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเพียงข้อสังเกตที่ได้มาจากการพบตัวอย่างของการใช้คำนั้น ด้วยความถี่สูงในคลังข้อมูลภาษาที่นำมาวิเคราะห์ หรือเป็นตัวอย่างการใช้คำนั้นตามที่พบในพจนานุกรมทั่วไปหรือพจนานุกรมศัพท์กฎหมายที่ใช้เป็นเอกสารอ้างอิง แต่ยังไม่ใช่ข้อสรุปหรือหลักเกณฑ์ที่ตายตัวแต่ประการใด ทั้งนี้ก่อนจะนำมาบันทึกขั้นสุดท้ายก็ได้ขอคำปรึกษาและข้อคิดเห็นจากผู้รู้ด้านการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย และเจ้าของภาษา (native speaker) เพื่อให้ความเห็นเพิ่มเติมด้วย

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการบันทึกศัพท์เฉพาะ 'lease contract'

ER09 Concept: lease contract Terms: lease, lease contract, lease agreement (lease01.txt, lease05.txt, lease08.txt)

Translation: สัญญาเช่า (REF01) Grammatical Category: Noun

Feature: (REF02, REF03)

สัญญาเช่าเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างคู่สัญญาคือผู้ให้เช่ากับผู้เช่า โดยผู้ให้เช่าตกลงให้ผู้เช่าได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในสถานที่เช่าในช่วงระยะเวลาอันจำกัด และผู้เช่าตกลงจะให้ค่าเช่าเพื่อการนั้น โดยมีการลงลายมือชื่อของคู่สัญญาและพยานรับรองข้อตกลงดังกล่าวให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย

Conceptual relation and explanation:

Lease contract → → → party

Lease contract → → → covenant/provision

Lease contract → → → signing

(Whole – Part)

มโนทัศน์สัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ที่มโนทัศน์หนึ่งเป็นส่วนประกอบของอีกมโนทัศน์หนึ่ง นั่นคือสัญญาเช่าประกอบด้วยคู่สัญญา ข้อตกลง/ข้อกำหนดของคู่สัญญา และการลงลายมือชื่อรับรองข้อตกลงดังกล่าว

Extraction:

- The lease will be automatically renewed on a month to month basis unless a written notice of termination is given by the manager or the resident at least 30 days before the end of the lease. (lease01.txt)
- This Lease Contract is between you, the resident and us, the owner: OPSU Student Housing, L. (lease05.txt)

- This Lease Agreement is made effective as of Northern Colorado, Housing & Residence Life ("Landlord") and University of Northern Colorado. (lease08.txt)

Linguistic Notes: (REF03, REF06)

- จะใช้คำว่า lease หรือ lease contract หรือ lease agreement ก็ได้ แต่ควรเลือกใช้คำใดคำหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช้สลับกันไปมาในสัญญาฉบับเดียวกัน เพราะจะทำให้เกิดความสับสน และในกรณีที่หมายถึงสัญญาฉบับใดฉบับหนึ่งที่ทำขึ้นมา ไม่ใช่สัญญาทุกๆ ไป จะต้องเขียนด้วย capital letter (Lease/Lease Contract/ Lease Agreement) เพื่อแสดงว่าเป็นนามเฉพาะ
- คำกริยาที่หมายถึงทำสัญญาคือ to make/ execute/ conclude/ enter into a contract/an agreement
- ถ้าเป็นค่านาม (การทำสัญญา) นิยมใช้คำว่า "conclusion of the agreement/ lease/ contract" เช่น the Buyer is required to notify in writing such wish to the Seller thereof at least 45 days prior to the date of conclusion of the Agreement for the transfer of title to the Unit.... (lease10.txt)

2.4 นำเสนอผลงาน ทำบันทึกข้อมูลศัพท์สุดท้ายและดัชนีค้นคำ

หลังจากทำบันทึกศัพท์เบื้องต้นแล้ว ก็นำไปปรึกษากับอาจารย์ 2 ท่านที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย การแปลเอกสารกฎหมาย และการทำประมวลศัพท์คือ ศาสตราจารย์ ดร. จุมพต สายสุนทร กับ ดร. ภาสพงศ์ ศรีพิจารณ์ รวมทั้งให้เพื่อนนักศึกษาสาขาการแปลภาษาอังกฤษและไทย หรือผู้สนใจท่านอื่นๆ ช่วยอ่านบันทึกเพื่อเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็น feature นั้น ได้ตรวจสอบโดยให้อ่านที่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย อ่านดูว่าเข้าใจคำอธิบายศัพท์นั้นหรือไม่ และต้องการให้เพิ่มคำอธิบายอื่นๆ อีกอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ ส่วนที่เป็น linguistic note นั้น ก็ให้เพื่อนนักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าส่วนนี้มีประโยชน์ต่อการแปลจริงหรือไม่ หรือต้องการให้เพิ่มข้อสังเกตอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการแปลอีกบ้าง หลังจากนั้นก็แก้ไขรายละเอียดต่างๆ ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับมาจากทุกท่าน เพื่อทำบันทึกข้อมูลศัพท์สุดท้ายและดัชนีค้นคำขึ้นมา (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.)